INSTITUTIONEN FÖR
GLOBALA STUDIER

Jungfrun, Modern och Haggan

En antropologisk studie om naturens roll, rituell praktik och gudomlig närvaro inom Wicca.

Veronica Särnström

Examensarbete i socialantropologi

Uppsats/Examensarbete:	15hp
Program:	Antropologiprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/År:	VT25
Handledare:	Olof Ohlson
Examinator:	xx
Antal ord:	10376

Abstract

The aim of this study is to shed light on the significance of nature in contemporary Wicca. It explores and deepens the understanding of the role nature plays within the nature-based religion of Wicca. It examines and analyzes how practitioners of Wicca perceive and imbue nature, and how they interpret its elements and cycles. The study also considers how these insights are integrated into their religious practices. The main argument of this study is that nature is deeply personal within Wicca, by embodying both the spiritual and the individual, it becomes central to Wiccan identity and cosmology. In order to answer my research questions, I have used analytical concepts such as animism, the anthropology of time, embodiment, and ecospirituality. To gather material for this study, a combination of ethnographic methods has been used. I've performed participant observations and in-person interviews with Wiccan practitioners and a coven based in Västra Götaland, Sweden. I've also conducted remote interviews via email with Wiccan practitioners based in other parts of Sweden. The study is written in Swedish; some empirical data was collected in English and has not been translated for reasons of transparency.

Keywords: Animism, embodiment, ecospirituality, anthropology of time, paganism, nature-based religion.

Förord

Jag vill börja med att rikta ett varmt tack till er som har deltagit i denna studie. Tack för att ni tog er tid till att dela med er av kunskap och erfarenheter. Ni gjorde det möjligt för mig att få en inblick i er värld - utan er generositet hade detta arbete inte varit möjligt. Ni har inte bara gett mig kunskap om Wicca, utan också visat en godhjärtad öppenhet mot medmänniskor, som jag kommer bära med mig för alltid.

Jag vill även tacka min handledare Olof Ohlson. Din vägledning och ditt stöd genom hela processen har varit min stöttepelare - från rättning av stavfel till tips som lyfte mitt arbete till en ny nivå. Dina insikter och din entusiasm hjälpte mig skriva en uppsats som överträffade mina egna förväntningar.

Göteborg, maj 2025

Veronica Särnström

Innehållsförteckning

1. Introduktion....4
1.1. Syfte och frågeställningar....5
1.1.1 Syfte....5
1.1.2. Frågeställningar....5
1.2. Bakgrund....5
1.2.1. Historisk kontext....5
1.2.2. Människa - natur....7
2. Tidigare forskning och analytiska begrepp....9
2.1. Naturens helighet....9
2.2. Elementens symbolik....11
2.3. Cykler....11
2.4. Ekologisk spiritualitet....12
3. Material, metod, och etik....14
3.1. Material....14
3.1.1. Informanter....14
3.1.2. Primärmaterial....14
3.1.3. Sekundärmaterial....15
3.2. Metod....15
3.2.1. Deltagande observationer....15
3.2.2. Intervjuer....16
3.2.3. Nätetnografi som komplementt....17
3.2.4. Reflexivitet....17
3.3. Etiska förhållningssätt....17
4. Etnografisk diskussion....19
4.1. Den eviga vandringen – cyklerna inom oss och i naturen....19
4.2. Relation till naturen - gudomligheternas immanens....25
4.3. Ritualen - konsten av visualisering....28
5. Slutsats....32
6. Litteraturförteckning....34
7. Bilagor....38

1. Introduktion

Det blir allt vanligare att individer tar avstånd från etablerade offentliga religioner. Kristendomen har förlorat sin dragningskraft (De Vries, 2024) och dagens Sverige anses nu vara ett av de mest sekulariserade länderna i världen (Granholm, 2016: 343). Avståndstagandet från organiserad religion i Sverige innebär dock inte att folk är mindre religiösa, utan att vi istället vänder oss till nya religiösa praktiker. Nya religiösa rörelser växer markant, många tror att detta beror på att vi lever i en tid där samhället konstant går igenom snabba sociala förändringar, vilket orsakar ångest och förvirring hos många individer (De Vries, 2024). De nya religiösa rörelserna tillåter individer att följa dessa sociala förändringar på ett sätt som passar dem. Lennart Koskinen (2024) beskriver nyreligiösa rörelser som "ett andligt smörgårdsbord, där man tar av de rätter som passar". Dessa rörelser saknar dogmer och heliga skrifter, det finns inga krav på anhängarna att omfatta hela religionens budskap, utan istället får de jobba med de delar som passar dem.

Wicca är en av dessa nyreligiösa rörelser. Religionen existerar under begreppet nyhedendom som är en paraplyterm för en mängd olika rörelser som tolkar och moderniserar de förkristna polyteistiska och/eller animistiska religionerna (Magliocco, 2012). Eftersom det inte existerar ett centralt styre inom religionen har Wicca blivit en bred rörelse med stor mångfald inom anhängares tro och hur de praktiserar. En gemensam nämnare för Wiccaner (benämning på Wiccas utövare) är deras relation till naturen. Wicca är en natur-baserad religion där man ser naturen som något besjälat, gudomligt och levande (Crowley, 1998).

> To Witches, as to other peoples who live close to nature, all things – plants, animals, stones, and stars – are alive, are on some level conscious beings. All things are divine, are manifestations of the Goddess (Starhawk, 1979: 20).

Antropologi och andra etnografiska dicsipliner är användbara verktyg för att introducera okänd kulturell information till resten av världen. Nyreligiösa rörelser som Wicca är relativt främmande, men växer snabbt. Förhoppningsvis kan denna studie komplementera tidigare forskning om Wicca och andra naturbaserade religioner, för att bredda vad kultur antropologen Linda Jencson (1989) kallar "the field of possibilities". Denna term syftar på att introducera nya sätt att tänka och se världen på, inom loppet av samhällets snabba sociala förändringar.

1.1. Syfte och frågeställningar

1.1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att utforska rollen naturen spelar inom den naturbaserade religionen Wicca, genom att analysera hur Wiccaner besjälar naturen och förstår dess element och cykler, samt integrerar dem i religiösa och rituella praktiker.

1.1.2. Frågeställningar

1. På vilket sätt beskriver Wiccaner rollen naturens element och cykler spelar inom Wicca?

2. Hur ritualiserar Wiccaner naturens element och cykler i sina religiösa praktiker?

3. Hur definierar Wiccaner sin personliga relation till naturen?

1.2. Bakgrund

1.2.1. Historisk kontext

Ordet ‘Wicca’ kommer från det anglosaxiska ordet för häxa, och Wicca är en religion av häxkraft. Inom Wicca används begreppet ‘häxkraft’ som en betydelse för hednisk mysteriereligion och naturreligion, som tillber Gudinnan och Guden (Crowley, 1998). Wicca är ett ämne som länge har diskuterats inom antropologi. I boken *The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft* (1999) berättar historiken Ronald Hutton om Gerald Gardner, grundaren av Wicca. Med ett intresse för religion och ockultism, skaffade Gardner sig förstahandsupplevelser av de två genom att delta i bland annat Frimureri, spiritualism och Buddhism. Efter sin flytt till New Forest, England 1938 gick Gardner med i den ockulta gruppen *Rosicrucian Order Crotona Fellowship.* Därigenom blev han senare introducerad till *New Forest Coven,* vilket han initierades till 1939 (Hutton, 1999: 213). I sin återberättelse om detta *coven* framställde Gardner dem enligt *the witch-cult hypothesis.* Detta är en teori som populariserades av Margaret Murray 1921 och syftar på att de häxprocesser som ägde rum under den tidigmoderna perioden utfördes för att förtrycka de hedniska, förkristna religionerna. Denna teori har numera försummats, då den anses vara akademiskt och historiskt fel (Dillon, 2022). Gardner

var väldigt passionerad om att introducera den överlevande hedniska häxkraften till resten av världen. 1951 avkriminaliserades häxkraft i Storbritannien, de fick numera öppet tala om sin existens. Några år senare publicerade Gardner boken *Witchcraft Today* (1954), i boken tog han rollen av en antropolog som upptäckt den överlevande religionen (Phillips, 2004).

> Of one thing we can be certain though: whatever it's origin, Modern Wicca derives from Gardner. There may, of course, be other traditional, hereditary Witches, but even if they are genuine, then it's unlikely that they would have been able to "go public" had it not been for Gardner (Philips, 2004: 4).

Gardners jobb med att popularisera Wicca var kritiskt för religionens utveckling. Hans bakgrund med ockultism och andra religiösa rörelser, samt hans sociala och intellektuella liv satte spår och förändrade Wicca till vad det är idag (Davis, u.å.). För sina insatser till progressionen av religionen, anses Gardner vara Wiccas 'founding father' (Crowley, 1998).

Wicca är en ny religion, men häxkraft som den härleder från är möjligen en av de äldsta religiösa praktikerna, med förkristet ursprung. Häxkraften påminner mer om de ursprungs amerikanska traditionerna och shamanism, än världsreligionerna. Det är inte baserat på ett trossystem eller en dogm. Häxkraften tar efter naturen och lär sig därifrån, (Starhawk, 1979). Wicca som religion är därför något dynamiskt som konstant ändras och anpassar sig till aktuella förändringar i naturen och samhället. Men häxeri har genom historien varit ett relativt komplicerat ämne. Förr trodde man att det existerade hemliga grupper som jobbade för satan, vilket ledde till att individer som utförde normbrytande ritualer eller som inte var kristna blev anklagade för att vara häxor. Vilket i sin tur resulterade i häxprocesserna (Witch Trails), där många oskyldiga människor förlorade sina liv (Cohn, 1970). Häxprocesserna blev alltså en följd av tillväxten av kristendomen. När kristendomens influens blev större över berörda samhällen ville kyrkan separera den kristna tron från de gamla hedniska praktikerna. Magi och häxeri ansågs vara en ondskefull, demonisk kraft. Den makt kyrkan besatt över samhället under denna tid kontrollerade vad människor såg som gott och ont (Brown, 1970). Det är oklart om de som utsattes för häxprocesserna faktiskt var häxor eller utövare av någon slags förkristen religion. Trots detta finns det ändå kopplingar till den moderna häxan. Dagens Wiccaner förkastar de onda tankar som existerar kring termer som 'häxa' och ger det istället en positiv betydelse (White, 2024).

1.2.2. Människa - natur

I boken *Nature and Society: Anthropological Perspectives* (1996) hävdar Philippe Descola att naturen och hur man uppfattar den är sociala konstruktioner som varierar beroende på kultur och historisk kontext. Med detta kritiserar han Lévi-Strauss ställning på natur-kultur teorin. Lévi-Struass menade att oppositionen mellan natur och kultur var en universal struktur, där naturen var det universala och biologiska, medan kulturen var det sociala och lärda. Descolas omtolkning av detta var att uppdelningen mellan natur och kultur istället var en produkt specifik till västvärldens kulturella konstruktioner. Alla separerar inte världen mellan de två kategorierna, det finns flera olika sätt att se det på (Descola, 1996). Descola för sitt argument vidare genom att förklara fyra olika sätt samhällen konceptualtiserar relationen mellan det mänskliga och det icke-mänskliga (Ibid, 1996).

Naturalism är det dominerande perspektivet på natur-kultur i västvärlden. Enligt naturalism har både det mänskliga och det icke-mänskliga samma fysiska egenskaper, men endast människor har subjektivitet – i form av tankar och kultur. Naturalism är baserat på vetenskap och vetenskapen ser naturen som ett objekt som bör kontrolleras (Ibid, 1996).

Toteism anser att männisor och icke-människor kan dela samma essens och dela inre och fysiska egenskaper. Släktskap kan finnas mellan olika arter. Som människa kan man alltså finna band till djur och träd eller liknande. Toteismen härstammar från ursprungsbefolkningen i Australien (Ibid, 1996).

Med ursprung från forna Kina, Mesoamerika, och delar av Afrika kommer analogism. Där varje varelse är distinkt, världen är uppbyggd av unika entiteter med olika kroppar och sinnen. Utan någon naturlig ordning skapas världen artificiellt genom analogier och symboler (Ibid, 1996).

Slutligen har vi animism, med ursprung från Amazonas och Sibirien. Människor och icke-människor delar ett inre, men det kommer i olika fysiska former. Enligt animism har alltså det icke-mänskliga också tankar, känslor, och sociala liv. Man kan skapa sociala relationer till icke-mänskliga ting som träd (Ibid, 1996). För ursprungsbefolkningen i Nordvästra Amazonas är relationen mellan människor och det icke-mänskliga en social sådan. Djur, växter, och bäckar är sociala aktörer. Miljön runt om dem är inte en resurs, utan ett nätverk av relationer som ska behandlas med respekt, ömsesidighet, och balans (Århem, 1996). I den betydelsen är Wicca en

animisktisk religion. Inom Wicca innehar man perspektivet att spirituella krafter existerar i människor, men de existerar även i djur och natur och besjälar och animerar dem (Sponsel, 2012).

2. Tidigare forskning och analytiska begrepp

2.1. Naturens helighet

Inom Wicca och andra nyhedniska rörelser spelar naturen en central och helig roll. De bygger på tanken att det heliga är något immanent. Det gudomliga existerar inte utanför vår värld, det är konstant närvarande i naturen, elementen, och i oss människor. Inom Wicca förstås naturen som ett levande och heligt system där cykler som årstider, månens faser, samt elementen – jord, luft, eld, och vatten - är direkta uttryck för det gudomliga (Magliocco, 2012). McGrath (2022) sätter denna uppfattning av naturen i perspektiv till den dominerande västerländska inställningen (naturalism). Han argumenterar för att den nuvarande klimatkrisen är en följd av attityden mot naturen, som växte fram med kristendomens övertag. Att se naturen som något besjälat och levande är en förkristen föreställning (animism), men under medeltidens Europa ansågs naturen vara något som skulle anpassas för människans utveckling. Naturen sågs vara underordnad våra nödvändigheter. McGrath menar att det inte finns någon teknisk lösning till klimatkrisen, situationen har religiösa rötter, därför krävs det en inre förändring av den västerländska fantasin (McGrath 2022).

Wicca och andra nyhedniska rörelser anser sig återuppliva det förkristna perspektivet på naturen. Enligt de traditionerna anses naturen vara besjälad, levande, och gudomlig (McGrath, 2022; Crowley, 1998). Inom Wicca används årshjulet (se bilaga 1) som följer årets solcykel som en rituell struktur. Solcykeln firas i form av åtta *sabbats* (festivaler) som speglar solstånden, dagjämningarna, samt säsongsförändringar (Magliocco, 2012; McGrath, 2022). De firar även måncykeln i form av *esbats* (fullmåneritual), dessa hålls i samband med full- eller nymånar och fokuserar mer på personlig reflektion och magi (Lufolk, 2023). De festivaler som firas på årshjulet fördaterar den Gregorianska kalendern och är baserade på årets naturliga cykel. Den Gregorianska kalendern är baserad på solens cykel. Datum för de två kalendrarna sammanfaller relativt ofta men kan skifta lite från år till år på grund av astronomiska fenomen, solåret, eller lokalisering. För praktiska anledningar kartläggs *sabbats* på specifika datum varje år efter den Gregorianska kalendern för att samordna i tid med den moderna världen (Cunningham, 1989).

Cunningham (1989) förklarar att det finns tydliga kopplingar mellan Wicca och Shamanism och att det existerar en del shamanistiska element inom Wicca som har moderniserats för att passa vår tid. Några av dessa element kan ses i: kopplingen till jordens naturliga cykel som var del av

de shamanistiska traditionerna, och idag tar form i det ovannämnda årshjulet; inom Wicca skapas en cirkel vid utförandet av ritualer för att resa mellan vår värld och den gudomliga världen, detta är något som tog fart inom Shamanism; Shamaner utformade magi för att kunna kommunicera med naturens andar, vilket även lever vidare i Wicca; det animistiska perspektivet sägs ha härstammat från Shamanism, vilket är en tanke som är stark inom den Wiccanska världsåskådningen. Crowley (1998) förklarar att Wicca som naturbaserad religion omfattar element av panteism och animism. Det gudomliga är som en 'kraft' eller 'energi' som manifesteras i naturen som gudomligheter – Gudinnan och Guden. Som shamanister vill Wiccaner därför att det ska existera en positiv förening mellan människor och natur, då jorden är en manifestation av gudomlig energi. Inom Wicca är de heliga templen ängarna, skogarna, stränderna, och öknarna. Människors relation till naturen anses vara något som måste vördas, för förlorar vi den, förlorar vi vår kontakt med gudomarna (Cunningham, 1989).

Tidigare forskning om naturens helighet och animism inom Wicca och andra naturbaserade religioner blir relevant för denna studie då det assisterar i bygget av ett teoretiskt ramverk genom att sätta Wicca i förhållande till en bredare religiös diskurs. Genom studier och böcker angående det animistiska perspektivet på naturen och hur de lever kvar i nyhedniska rörelser kommer denna studie ha möjlighet att analysera det insamlade materialet, och skapa förståelse för vilken roll naturen spelar inom Wicca. Genom Maglioccos (2012) påstående att de ser naturen som något heligt och immanent, samt Decolas (1996) förklaring av att animism innebär att det mänskliga och icke-mänskliga delar ett inre, kommer insikt i hur Wiccaner relaterar och upplever naturen kunna skapas.

Embodiment kan även bli en relevant analytisk teori. Thomas Csordas påstår att embodiment är det existensiella tillståndet av att vara i världen, det vi uppfattar och upplever grundas i kroppen. Han motsätter sig cartesiansk dualism, som menar att kroppen endast är ett biologiskt objekt. Csordan menar istället att den levda kroppen är grundad i kultur och sociala interaktioner (Csordas, 2002). Inom Wicca ses kroppen som ett kärl för gudomligheterna, genom embodiment kan man förstå hur spirituella upplevelser inom Wicca grundar sig i kroppen. Istället för att bara skapa förståelse för vad Wiccaner tror på, kan man med hjälp av embodiment skapa förståelse för hur de agerar, förkroppsligar, och innehar sin tro.

2.2. Elementens symbolik

De fyra elementen: jord, luft, eld, och vatten är centrala inom Wicca. Elementen anses inte endast vara materia och fysiska ting, utan även levande aktörer och andliga krafter som tar en närvarande roll i ritualer och magi (Swancutt, 2019). De agerar även som symboliska representationer för livsaspekter, personlighet, och kraft (Cunningham, 1989).

Varje element associeras med ett väderstreck, och under ritual anropas elementen för att skapa balans. Genom att kalla på de fyra elementen reflekteras idén om att magi funkar bäst när all skapelse är i samklang, det kopplar ritualens utövare till den naturliga världen, och ser till att ritualen inte domineras av en energi – utan att de alla står i balans (Ibid, 1989). Genom att använda sig av elementen i praktiker och ritualer skapar man en intimitet och partnerskap med naturen. Varje element har olika krafter som kan användas beroende på ens intentioner (Cunningham, 1991).

Jord är kopplat till norr, det symboliserar stabilitet, trygghet, och fysisk närvaro. I öst finns luft, som representerar inspiration, ny start, intellekt, och kommunikation. I söder ligger eld, där finner man vilja, energi, transformation, och passion. Slutligen, symboliseras väster av vatten, som står för känslor, intuition, healing, och kärlek (Magliocco, 2012; Cunningham, 1991).

2.3. Cykler

Något annat som har en stor betydelse inom Wicca är årshjulet. Årshjulet är en slags kalender och symbol som markerar de åtta *sabbats* som firas under ett år. De innehåller fyra solfestivaler - vintersolståndet, vårdagsjämningen, sommarsolståndet, och höstdagsjämningen. Samt fyra säsongsfestivaler som markerar signifikanta ändringar i säsongerna. Årshjulet representerar livet, från födsel till död, och hur det sedan går runt igen (Mark, 2019).

> Time was seen as cyclical. The seasons changed, people died, but nothing was ever finally lost because everything returned again – in one way or another – in a repeating natural cycle. Although time in the modern world is usually regarded as linear, the cyclical nature of life continues to be recognized (Mark, 2019).

Inom hedniska kulturer sågs ofta tid som något cykliskt som speglade de mönster man kunde se i naturen – hur allting börjar blomma på våren, dör på vintern, för att sedan börja blomma igen.

Målet är att skapa harmoni med naturen då den är helig, genom att följa med i dens cyckel, istället för att dominera över den (Puca, 2024).

I *The Cultural Anthropology of Time: A Critical Essay* (1992) diskuterar Nancy Munn den antropologiska studien av tid, och tar det från något abstrakt till levda erfarenheter. Munn påstår att tid är något som producerars genom vardagliga praktiker. Här tar hon upp begreppet "temporalitet" för att beskriva hur tid konstrueras och får mening inom sin sociokulturella kontext. Tid blir något symboliskt bäddat i socialt liv. Tid och temporala upplevelser känns genom kroppen, ageras i daglig praktik, och stadgas i sociala interaktioner. Att applicera Munns tanke om antropologin av tid och temporalitet som ett teoretiskt ramverk för denna studie kan analysen av Wiccaners cykliska tidsuppfattning assisteras. Samt hur cyklisk temporalitet, skapar förståelse av hur tid aktivt produceras genom Wiccanernas levda erfarenheter (Munn, 1992).

2.4. Ekologisk spiritualitet

Under 1800-talet i samband med industrialiseringen växte det fram en oro kring att miljön var i fara. Denna oron fortsatte in på 1900-talet. Miljörelaterade frågor blev allt mer relevanta, och i samband med urbaniseringen var många fundersamma på vilken slags tillgång de hade till miljön. Fokus hamnade på bevarandet av naturen, och på 1970-talet var miljöförstörningen ett ämne som samlade folket. Naturen stod på agendan. På 70-talet drogs en ny generation till rörelser som Wicca. På Gerald Gardners tid hade religionen bestått mest av medelklass kolonialister, men nu var det yngre personer, influerade av Hippie erans fred och kärlek (Crowley, 1998). Personers ekologiska förståelse och etiska hållning till naturen var förankrad i andligheten. De såg inte längre naturen som en passiv resurs, utan en levande och helig verklighet (Sponsel, 2012). Wicca tog sig ut ur skuggorna och ockuperade en moralisk höggrund - miljöaktivism. De var ett med naturen genom sitt inre, men de deltog även i radikalt agerande för att bevara naturen. Många av dagens Wiccaner engagerar sig även i miljöfrågor, många hedniska och Wiccanska rörelser fokuserar på miljöfrågor i sin praktik och en del citerar oro om klimatet som deras anledning till att först ha dragit sig till Wicca (Crowley, 1998).

Naturbaserade religioner som Wicca innehåller ofta en etisk komponent som uppmanar respekt och samspel med naturen. Många Wiccaner tar del utanför religionen och kampanjar mot den

rådande klimatkrisen. Men under ritual och i sin vardagliga praktik kan de även ta hjälp av Guden och Gudinnan och utföra magi gjord för att influencera miljöförstörares tankesätt och ändra deras policies och agerande, samt utföra ritualer med fokus på vördandet av naturen (Sponsel, 2001).

3. Material, metod, och etik

3.1. Material

3.1.1. Informanter

Insamlingen av den primära datan för denna studie skedde med själp av sju stycken Wiccaner. Majoriteten av informanterna är lokaliserade i Västra Götaland, Sverige. Resten är från andra platser i Sverige, samt en från Storbritannien. Några av dessa informanter är del av ett *coven,* resterande har jag mött individuellt utanför deras församlingar. För att behålla anonymiteten av informanterna, har jag kombinerat en del av deras citat i studien. Jag har även valt att inte specificera vilka positioner de erhåller inom religionen (novis, prästinna/präst, överste prästinna/präst).

3.1.2. Primärmaterial

Det primära materialet som har samlats in för denna studie har framställts genom etnografiska metoder. Dessa metoder inkluderar deltagande observationer och intervjuer - både i person och på distans. För att kunna utföra detta etablerades kontakt med informanterna, genom mejl fick jag tag på ett *coven* i Västra Götaland, kontakt med resterande informanter upprättades genom en facebook-grupp för Wiccaner i Sverige. Dessa metoder är användbara för att generera ett rikt och empiriskt material som har dokumenterats genom fältanteckningar.

Materialet består av sju intervjuer, varav fem stycken var i person och två stycken utfördes genom mejlkorrespondens. Intervjufrågorna utformades tematiskt för att besvara studiens forskningsfrågor. Deltagande observationer utfördes vid ett tillfälle tillsammans med *covenet* då jag fick delta i en nymåneritual. Fältanteckningar fördes efter ritualen avslutades.

Urvalet av informanter skedde initialt genom kontakt med *covenet,* jag hörde av mig till tre coven som befann sig i Göteborgsområdet för tillgänglighet men fick avslag från de andra två, på grund av tid eller att alla medlemmar inte var villiga att delta i studien. Efter detta vände jag mig till facebook-gruppen. Efter att ha fått kontakt med några därifrån fanns det möjlighet till att eventuellt skapa kontakt med fler via relaterade grupper, men på grund av begränsad tid för fältarbete och analys valde jag att inte utöka fältet ytterligare.

3.1.3. Sekundärmaterial

Utöver primärmaterialet består studien även av sekundärmaterial i form av tre centrala böcker skrivna av Wiccaner. Dessa är *Wild Once: Awaken the Magic Within. Unleash True Power* (2022) av Vivianne Crowley, *A Witches' Bible: The Complete Witches' Handbook* (1996) av Janet och Stewart Farrar, och *The Spiral Dance: A Rebirth of the Ancient Religion of the Great Goddess* (1979) av Starhawk. Dessa böcker rekommenderades av informanterna och valdes då de är skrivna av Wiccaner som anses vara väldigt inflytelserika inom modern Wicca. Utöver dessa källor har jag även använt mig av bloggen Wicca.nu som drivs av en prakiserande Wiccan i Sverige. Denna blogg har hjälpt mig fylla i vissa delar av det materialet som samlats in vid deltagande observationer samt intervjuer, där jag upplevde att viss information behövde utvidgas.

Som sekundärmaterial har litteraturen och bloggen fungerat som ett analytiskt verktyg för att tolka symbolik, rituella praktiker, och begrepp som informanterna förhåller sig till. Materialet samlat från böckerna och bloggen bidrar till en djupare förståelse för primärmaterialet. Jag valde endast verk skrivna av praktiserande Wiccaner för att lägga fokus på det religiösa perspektivet, vilket står i relation till ett etnografiskt förhållningssätt.

3.2. Metod

Studiens syfte är att utforska rollen naturen spelar inom Wicca, för att ta reda på detta har jag utgått från etnografiska metoder. Dessa metoder gör det möjligt att skapa en djupare förståelse för religionens praktiker och informanternas erfarenheter.

3.2.1. Deltagande observationer

Deltagande observationer är en metod som tillåter foskaren att aktivt delta i den sociala miljö eller grupp som studeras. Metoden genererar data från ett inifrån perspektiv och tillåter foskaren att dokumentera beteenden, händelser, samt interaktioner mellan informanter (Göransson, 2019). Deltagande observationer för denna studie har skett aktivt – deltagande under ritual. Men även inaktivt - när jag bara har umgåtts med informanterna och kall pratat, innan eller efter intervjuer

och ritualen. Att prata med informanterna om saker som inte rör min studie tillät mig att etablera en relation till dem och fältet, och assisterade i att sätta handlingar och utalanden om deras meningsskapande i en kontext (Ibid, 2019). Metoden tillät mig även befinna mig i upplevelserna och ta del av deras känslor som jag hade gått miste om annars.

Något som kan vara svårt när det gäller deltagande observationer är tillgänglighet till fältet. Detta var något denna studie drabbades av. Inom Wicca finns det vissa regler gällande vilka som får delta på ritualer, eftersom jag inte är initierad i religionen så fick jag inte det. Därför fanns det endast möjlighet till ett tillfälle för deltagande observation, *covenet* som deltog i min studie var snälla nog att sätta upp en öppen ritual som jag kunde vara med på. Detta innebär att de ändrar om lite i ritualstrukturen och hoppar över vissa delar som bara är för initierade Wiccaner. Jag upplevde dock att jag fick genererat mycket data under detta tillfället och i kombination med mitt sekundärmaterial kunde vissa luckor fyllas i.

3.2.2. Intervjuer

Deltagande observationer i kombination med intervjuer skapar en möjlighet både se vad informanterna säger att de gör och vad de faktiskt gör. Intervjuer tillåter insamling av data från djupare samtal med informanterna, som inte går att nå under deltagande observationer (Göransson, 2019). Då detta var ett relativt okänt fält för mig valde jag att utföra semistrukturerade intervjuer, det lämnade konversationerna öppna och tillät informanterna att ta samtalet dit de ville. Detta skapade även möjlighet för mig att få reda på saker som jag annars inte hade tänkt på (Ibid, 2019). Intervjuerna möjliggjorde insikt i informanternas egna uppfattningar och tolkningar av Wicca. Det är även en väldigt flexibel metod som kan varieras under arbetets gång. Jag varierade min frågor en del, då jag fick en uppfattning om vad som var mer relevant under fältarbetets gång. Intervjuerna varierande en del i längd, de pågick mellan 20 till 90 minuter. Denna tidsvariation berodde på vad informanterna ville ta upp, vissa höll sig mer till mina frågor, medan andra spann vidare på frågora och tog upp relevanta ämnen. Under intervjuer kan det dock vara svårt att veta om det informanterna säger att de gör skiljer sig från vad de faktiskt gör, de kan även böja sina svar för att anpassa sig till vad de tror att foskaren vill höra (Ibid, 2019).

3.2.3. Nätetnografi som komplementt

Nätetnografi är en etnografisk metod som används för att studera kulturer och gemenskaper online. Metoden används för att skapa förståelse för sociala beteenden och hur människor skapar kultur och gemenskap i en digital miljö. Metod strukturen för nätetnografi går ut på att observera en digital miljö och analysera de teman som framstår. I en tid som präglas av internet blir nätetnografi en användbar förlängning av de mer traditionella etnografiska metoderna (Kozinets, 2015).

I denna studie har nätetnografi endast använts som ett komplement till material insamlat från deltagande observationer och intervjuer. Vissa inlägg i bloggen har assisterat och analyserats tillsammans med det tidigare insamlade materialet för att skapa en bredare förståelse för Wiccanernas meninsskapande.

3.2.4. Reflexivitet

En viktigt del att komma ihåg under datainsamlingen samt analysen är att jag inte är en neutral observatör. Man kan inte rymma från sig själv. Ens närvaro i fältet påverkar det, men fältet påverkar även en själv. All data som har samlats in till denna studie har gått igenom mig och kommer även analyseras av mig. Därför har det varit viktigt att reflektera över min egna roll i studien. För att säkerställa studiens validitet är jag medveten och transparant om mina egna ställningstaganden och värderingar, för att öka trovärdigheten av denna etnografiska studie (Göransson, 2019).

3.3. Etiska förhållningssätt

Den viktigaste etiska skyldigheten man har som forskare är enligt American Anthropological Association (AAA) (u.å.) “do no harm”. Denna studie utgår från AAAs samt Vetenskapsrådets (2017) riktlinjer och rekommendationer. I linje med skyddsintresset har alla informanter informerats om att de kommer anonymiseras för att undvika igenkänning. Namnet på det *coven* som deltog i studien nämns inte heller då Wicca rörelsen i Sverige är relativt liten och identifiering av informanter på detta sätt även vill undvikas. Enligt AAA (u.å.) är det även viktigt

att vara öppen och ärlig om sitt arbete, jag såg alltid till att först berätta om min studie och var mitt intresse för religionen kom från.

Då detta är en religionsbaserad studie var etiska förhållningssätt en väsentlig del under hela studiens förlopp. Jag såg till att läsa på mycket om religionen innan jag skulle ut i fält, för att se till att hantera mig själv på ett respektfullt sätt hela tiden. Jag är själv inte Wiccan eller religiös, vilket gjorde fältet till en främmande plats. I möten jag hade med informanterna, upplyste jag dem om att Wicca var ett relativt nytt ämne för mig. Vid intervjuerna gjorde jag det även klart för dem att om det var något de kände obekväma med att svara på så var det bara att säga till, så kunde vi gå vidare. När jag deltog på ritualen såg jag även till att delta fullt ut som ett tecken av respekt, speciellt med tanke på att ritualen arrangerades i öppet format så att jag kunde delta.

4. Etnografisk diskussion

4.1. Den eviga vandringen – cyklerna inom oss och i naturen.

Det är början av februari, jag är hemma hos Jenny och jag ser att det hänger en bild på årshjulet vid hennes altare, vi sitter i skräddarposition på kuddar på golvet, jag dricker te, och jag frågar om hon kan förklara årshjulets funktion för mig. Hon börjar med att förklara att det är en vandring som utförs, hon vandrar medvetet med årshjulet. Det är viktigt att förstå här att årshjulet inte endast är någon slags kalender som förklarar när varje *sabbat* infaller. Det är en fundamental del av religionen. Vandrar man medvetet med årshjulet följer man naturens faser och firar alla åtta *sabbats.* Varje *sabbat* representerar säsongerna och säsongsförändringarna. Man firar början på våren, när det knoppar på träden; högsommaren, när allt står i blom; hösten, när löven faller; och vintern, när allt är dött. Men den cykeln som årshjulet representerar sker inte bara i naturen, det är även en vandring som gudomarna utför och en förändring som sker inom oss.

En solig dag några veckor senare, sitter jag på ett kafé med Karin. Det är ett mysigt ställe med lite rustic inredning, vi dricker kaffe och hon berättar om sina upplevelser med årshjulet medan soft jazz spelas från högtalarna. Hon förklarar att för henne innebär vandringen med årshjulet att hitta balans och förstå hennes plats i naturen. Hon menar att det även är ett sätt att stanna upp för att se och ta in vad som händer runt om en. “Det är så lätt att man bara tågar på, så ser man inte vad som händer i naturen. Men det ger åtminstonne åtta gånger som jag stannar upp och tittar. Vart är vi någonstans nu, hur ser det ut, hur känns det, hur känns det i mig” (Karin, intervju, februari 2025).

> Wiccaner ser det gudomliga som manifesterat i naturen, och genom cyklerna kan vi skymta det. I naturens eviga cykler ser vi liv, död och återfödelse, vilket även är vår egen cykel. Genom att följa årshjulet kan vi nå den underliggande punkt där allt smälter samman och är ett. I ritualerna fokuserar vi på olika aspekter av gudarna, och deltar i och firar deras mysterier. Vi är förstås även en integrerad del av naturen och genom att följa med i dess cykler kan vi uppnå större välbefinnande (Tina, mejlkorrespondens, februari 2025).

På vägen hem från min träff med Karin plingar det till i telefonen med ett mejl från Stefan där han förklarar årshjulets effekt som följande: “Den påverkar mig både religiöst, praktiskt, och

mentalt [...] jag skulle vilja påstå att årshjulet är själva fundamentet i religionen, då den beskriver Gudinnans och Gudens växlingar.” (Stefan, mejlkorrespondens, februari 2025). Årshjulet skapar temporala upplevelser, det strukturerar året i olika faser och ger tiden en mening (Munn, 1992).

I sitt mejl berättade Stefan om Guden och Gudinnans resa för mig, och de åtta sabbats som firas under året. Den börjar under *Yule* (vintersolståndet), då Gudinnan föder årets solgud. Solguden startar efter detta sin vandring med årshjulet över jorden, medan Gudinnan utför sin vandring under jorden, hon är här men hon är vilande. I naturen märker vi nu att saker vänder, det är fortfarande vinter men dagarna blir långsamt längre. När jag var hemma hos Jenny och vi pratade om årshjulet tog hon upp hur detta även representeras inom oss, då vår inre natur speglar naturen vi lever i “so without, so within”. Jenny påpekade att det under alla årstider är viktigt att kolla inåt och se vad det är man behöver. Hon menade att vi lever i ett samhälle där vi hela tiden förväntas ha hög energi och leva som om det vore högsommar året runt. Enligt henne går det emot vår inre cykel, under vintern så ligger vi i ide, energinivån är som lägst och detta måste respekteras.

Runt första februari inträffar sedan *Imbolc,* denna *sabbat* är mittpunkten mellan vintersolståndet och vårdagsjämningen och är när man firar att vintern är över och det börjar vända mot vår. Solguden blir märkbart starkare och Gudinnan gör sig redo för att lämna underjorden. Jenny beskriver sin personliga upplevelse av *Imbolc*:

> Så nu har vi kommit in i Imbolc då, och det är ju perioden mittemellan vintersolståndet och vårdagsjämningen, så det är ju för-vår. Vi börjar vakna till liv efter att ha gått i ide med björnen kanske och vilat och känt att jag är inte på topp liksom. [...] Jag kan verkligen känna ett skifte att när jag börjat- jag vet inte fall det har kommit när jag medvetet vandrat med årshjulet eller fall det alltid har varit såhär, fast jag varit omedveten om det. Jag kan verkligen känna att när det blev Imbolc är jag en helt annan människa än jag har varit nu. Det är som att jag haft någon stor röstning på mig och nu har jag klätt av mig den och kommer ut helt naken liksom. Vi tar ny form Jenny, nu ska vi skapa nytt (Jenny, intervju, februari 2025).

Imbolc ses som en tid då man ska så nya frön i sitt liv. Detta innebär att man reflekterar över sitt eget mående och funderar på vad man vill sätta för intentioner för det kommande året. Man

frågar sig själv vad man vill så för frön i sitt liv, vilket sedan representeras av faktiska odlingar för många Wiccaner.

Under *Ostara* (vårdagsjämningen) stiger Gudinnan upp ur underjorden. När hon kommer upp ur underjorden gör hon det i form av arketypen Jungfrun, denna arketyp representerar och sägs vara full av energi. Jenny förklarar Jungfru arketypen som "hon som bara vill ge sig ut i livet och göra vad fan hon vill liksom" (Jenny, intervju, februari 2025), det är tiden för spontanitet, sexuell frihet, och kreativitet. Under *Ostara* tar även Guden kraft som den *Gröna Mannen*, vilket får naturen att börja grönska.

Beltane infaller under skiftet mellan april och maj. Under *Baltane* är gudomarna i sin fulla kraft, i sitt mejl förklarar Stefan om gudomligheternas vandring under denna period: "De två gudomligheterna blir förälskade och idkar samlag, under vilket Jungfrun (Gudinnan) blir havande med nästa års Solgud och övergår i avataren Modern." Jenny förklarar modern som den omhändertagande och ansvarsfulla arketypen av Gudinnan. Under föreningen av Guden och Gudinnan stärks naturens blomstring ännu mer och vi rör oss mot sommarn. I boken *A Witches' Bible* (1996) förklaras den stora riten som speglar föreningen mellan Gudinnan och Guden. De beskriver den stora riten som en ritual om manlig och kvinnlig poläritet, detta är den mer tekniska beskrivningen av ritualen. Man kan även säga att det är en sexual rit, men för de som saknar informantion om Wicca låter detta som en orgy, och det tydliggör de att det inte är. Den stora riten kan utföras på två sätt, antingen symboliskt eller faktiskt. Helst ska riten utföras av en man och en kvinna, görs det symboliskt för mannen ner en *athame* (rituell dolk) i en bägare som kvinnan håller. Riten kan även utföras i verklighet, detta ska helst göras mellan ett gift par och det sker privat. Riten blir ett privat ärende mellan de två som utför den, och resten av *covenet* får inte fråga dem om det. Att utföra riten i verklighet är dock ganska ovanligt.

En dag i slutet av februari var jag hemma hos Maria, vi satt i hennes kök och drack te. Hon har katter och hade förklarat att en av dem var väldigt blyg. När vi hade satt oss ner för att påbörja intervjun hoppade den blyga katten upp på bordet och började kela med mig. Det var väldigt mysigt, men sen råkade han stoppa sin svans i min mun och då kunde vi hålla oss för skratt. Under vår konversation kom vi på tanken om polaritet inom Wicca och hur den har ändrats under åren. Maria förklarar att när Wicca grundades var det en väldigt radikal religion som lyfte upp sex och den nedvärderade kvinnan. Men då ska man ha i åtanke att detta var tankar som

framställdes av britter under mellan krigstiden. Man hade synen att Gudinnan var essensen av allt kvinnligt och Guden var essensen av allt manligt. På 70-talet hade Wicca spridits till USA och tillbaka fick England “the second wave of feminism”. Denna vågen hjälpta lyfta fram att människor är mycket mer komplexa än bara manligt-kvinnligt. Det suddade ut de stela bilder som exiterade kring polariteten, och detta har lett till att det idag existerar många grupper som jobbar för inklusivitet, där man lyfter frågor om bland annat polariteten hos samkönade människor. “Det har ju inte på något sätt skadat Wicca, Wicca är ju rikare för att vi faktiskt ser att det gudomliga har olika sidor” (Maria, intervju, februari 2025).

Senare den dagen när jag var hemma igen och satt och plugga såg jag att jag hade fått ett mejl från Tina där hon hade svarat på några frågor om Wicca. I sitt mejl förklarade hon att det var Gerald Gardner som fokuserade mycket på polariteten mellan Guden och Gudinnan, det manliga och det kvinnliga. Tina förklarar vidare att inom modern Wicca är fertilitet bland djur och människor fortfarande en viktig del, men nu för tiden ses det på ett mer abstrakt, holistiskt plan som inte är lika kodat i biologiskt kön längre.

Under *Litha* (sommarsolståndet) är Solguden i sin fulla kraft och påbörjar vandringen mot slutet av sitt liv. Här firas äktenskapet mellan Guden och Gudinnan, de har gått vidare från det ungdomliga första samlaget och befinner sig nu i ett vuxet partnerskap. Vår inre cykel är på topp, vi har som mest energi. Här citerar Stefan Ella Fitzgerald och säger ”the living is easy”. För många kan *Litha* vara en bitterljuv tid, man är på topp men samtidigt vet man att man nu går tillbaka mot mörkare tider.

> Du vet på ett bröllop, när bruden och brudgummen har åkt iväg på smekmånad, hälften av gästerna har åkt hem, bandet spelar stilla låtar och man är ganska trött efter en lång dag men ändå funderar man om man ska trycka i sig en tårtbit till... (Stefan, mejlkorrespondens, februari 2025).

Vid den första augusti inträffar *Lughnasa,* detta är den första skördehögtiden. Denna festival äger rum innan den första skörden, “man tar det första som har mognat och offrar det till gudarna för att säkerställa en god skörd” (Maria, Intervju, februari 2025). I *A Witches’ Bible* (1996) förklarar författarna att Guden är skörden, högtiden är ett sätt att hylla jordens fertilitet och Gudens offrande av sig själv för människors överlevnad, något dör så att något annat kan leva. Gudens död är inte sorglig utan endast en del av cykeln. Hans livskraft ges till skörden.

Mabon (höstdagsjämning), under denna högtid tackar man Guden och Gudinnan för allt de gett, under skörden. Man tar även farval av det sista ljuet för nu börjar Solguden dra sig tillbaka till underjorden. Solguden har vid detta laget nått en gamal ålder och förlorar stadigt sina krafter. Ovan jord finns Gudinnan kvar i form av arketypen Haggan.

> Och sen har vi Haggan, visdomen, den visa trollpackan. Hon som bär all vishet inom sig. Hon behöver liksom inte spacea ut som Jungfrun, eller dedikera sig som Modern, för hon vet. Allting bor redan inom henne. Hon kan förlita sig till att hon är trollpackan och sejdaren, hon är häxan, hon är den mediala liksom. Hon har gjort alla de här cyklerna och faserna, hon vet vem hon är. Hon kan flytta ut i skogen om hon vill, hon måste liksom inte tillhöra en grupp, det är inte så viktigt på det sättet. [...] Men jag skulle vilja säga att Haggan då är lite mer den här som inte riktar sin energi så mycket utåt, utan den är mer inåt så (Jenny, Intervju, feburari 2025).

Vid *Samhain* (31 oktober) går Solguden mot sin död och blir nu underjordens häskare, medan Haggan styr ovan jorden. Under den här tiden är slöjan mellan den levande och den döda världen som tunnast, det är nu vi kan få besök av de människor i vårt liv som har gått bort. Detta kanske många utanför Wicca även känner igen, runt denna tiden firas ju även den västerländska kristna högtiden allhelgona där vi tar oss tid att minnas de döda. Stefan nämner hur detta är en högtid som har blandats ihop av flera religioner och kulturer.

> Här kan vi tala om hur olika traditioner/livåskådningar har blandats samman i en enda röra! Många Wiccaner betraktar Samhain som det faktiska nyåret, en tid att minnas de döda, men också möta de mörka delarna av sig själv. Många gör pumpagubbar, bränner torkad salvia och strör ut salt i fönster och dörröppningar för att hindra ovälkomna besök från andra sidan. Inget av detta hjälper dock mot godissugna, utklädda barn som kan vara mer påfrestande än osaliga andar...det är också en tid då energierna är oerhört starka, men annorlunda i sin framtoning. Många Wiccaner upplever att deras ritualer blir kraftfullare vid Samhain (Stefan, mejlkorrespondens, 22 februari 2025).

När jag var med Jenny berättade hon att *Samhain* personligen var en av hennes favorit högtider, hon förklarade att det var känslan av att kliva in i mörkret och ‘dö’ på ett symboliskt sätt, för att sedan få vila i stillhet tills det är dags att födas på nytt.

Sedan kommer vi tillbaka till *Yule,* arketypen haggan föder det kommande årets solgud och går tillbaka till jungfru arketypen och den eviga vandringen fortsätter. Årshjulet hyllar de förändringar som sker i naturen under året. Det hjälper en bli mer medveten om de energierna som kan kännas av vid olika tillfällen och påminner om det som anses vara gudomligt i naturens kretslopp.

> Vi pratar ofta om solen som Solguden, på sommaren är han nära, han är stark, han är kraftfull. Vi hämtar energi från honom. Sen går han bakom slöjan, han går in i döden, [...] han försvinner inte helt men det är som en slöja mellan oss och honom. Man kan fortfarande möta honom men han är längre bort, det finns inte lika mycket kraft i det. Sen vid vintersolståndet börjar han sin resa tillbaka, han är fortfarande långt borta men han börjar sin resa tillbaka, han börjar närma sig igen. Sen på vårdagsjämningen då är han tillbaka, då är han här, på vår sida av slöjan igen. På samma sätt ser vi Gudinnan i naturen, hon är alltid närvarande, hon är alltid här men ibland måste hon också vila och det ser vi i naturen, då är hon vilande fast hon är här på ett annat sätt liksom, hon regerar utan sin gud vid sin sida. Till våren blir hon en ung jungfru, naturen vaknar och på sommaren är hon också i sin fulla blom och fruktbarhet (Karin, intervju, februari 2025).

Gudinnan och Guden kan presenteras i form av flera olika arketyper, det är upp till varje individ hur man väljer att se dem. Vissa ser de endast som Guden och Gudinnan, medan vissa ser de som en rad olika karaktärer under årets förlopp (Starhawk, 1979). De olika arketyperna av Gudinnan och Guden representerar en form av embodiment. Det är kroppsliga manifestationer av gudomarna som ger dem en fysisk närvaro i de praktiserande Wiccanernas liv, men eftersom cykeln sker både i naturen och i oss, upplevs det gudomliga även i utövarnas kroppar, och ‘embodies’ dem (Csordas, 2002). Som exempel på detta blir Gudinnans arketyper jungfrun, modern och haggan förkroppslingar av hur man upplever världen. I början av året som jungfrun är man ung och sprudlande av energi, sedan går man in i den omhändertagande och fruktbara rollen av modern, för att avsluta året/livet som haggan som representerar den visdom som kommer med åldern.

4.2. Relation till naturen - gudomligheternas immanens

“Relationer är något som behöver underhållas. Våra relationer med vänner eller familjemedlemmar är något vi tar hand om genom att umgås, prata, och liknande.” (Jenny, intervju, februari 2025). I frågan om hur mina informanter ser på sin relation till naturen fick jag olika slags beskrivningar. De lever med ett animistisk perspektiv där naturen är något besjälat, levande, och gudomligt men det manifesterar sig på olika sätt. Många av informanterna fick fundera en extra runda när jag ställde den här frågan, jag förstod att relationen till naturen var svår att förklara då det är “mångfacetterat och en gnutta komplicerat” (Stefan, mejlkorrespondens, februari 2025).

När jag var hemma hos Jenny frågade jag om hennes relation till naturen, först blev hon tyst och fick fundera en stund på hur hon skulle uttrycka den. Men sken upp och förklarade att hon såg på sin relation med naturen som en syskonrelation, “träden är mina bröder och systrar. Där alla är barn av Moder Jord. Varenda planta, vartenda vattenfall, varenda bäck, varenda sjö, varenda hav, varenda jord och rot [...] jag pratar med dem, jag lyssnar till dem, jag sjunger med dem, har de något att säga.” (Jenny, intervju, 2025).

När jag träffade Maya var det en kall dag i februari, vi hade gått iväg och satt oss i en soffa, medan Jenny och Hanna var på nedervåningen och gjorde sig redo för deras Imbolc-ritual de skulle ha den kvällen. När jag frågade Maya om hennes relation till naturen förklarade hon det som något undermedvetet, “It’s very rare that I’ll do something where I’m like ‘Okay, it is time to have a relationship with nature today’, it’s more of a- I just feel like the gerenal way I conduct myself leads me to that unconsciously you know.” (Maya, intervju, februari 2025). Hon förklarar även att för hennes relationen till naturen genom det animistiska perspektivet var något som byggdes upp från hennes värderingar om att det inte existerar någon slags mänsklig överlägsenhet i naturen. “It doesn’t really matter wether all paganism is true, because it helps me sort off conceptualise my place in the world and helps me feel close to the things I value about the world” (Maya, intervju, februari 2025).

Som en animistisk religion finns relationen till naturen alltid i ens medvetande, även fast det inte är något man alltid aktivt tänker på. “Om du har den Wiccanska uppfattningen av att gudarna är immanenta, att gudarna är i allt så betyder det att Guden och Gudinnan är i alla ens handlingar.

“Ibland brukar jag säga att Gudinnan är allting och Guden är överallt” (Maria, intervju, februari 2025).

> Att Wicca också är en naturreligion kan i det yttre ses i att våra årshögtider följer naturens växlingar. Synen är att det gudomliga är immanent (likväl som transcendent) och finns i allt levande. Inom Wicca återfinns ett cykliskt tänkande och idén att våra personliga liv och flöden (mikrokosmos) korresponderar med de större årstidsväxlingarna (makrokosmos). Därför försöker vi att leva i rytm med naturen, i syfte att balansera oss fysiskt och mentalt. Det är också ett sätt att förnimma olika aspekter av det gudomliga (och därmed oss själva), som manifesterar sig i naturen och i oss i form av liv, död och återfödelse, samt även det eviga som transcenderar dessa cykler. (Tina, mejlkorrespondens, 28 februari 2025).

Stefan förklarar att han ser naturen som ett “tempel”. Det är i naturen som han ber, offrar till gudomarna och genomför ritualer och energiarbete. Han påpekar att det kan vara svårare att vara ute och göra detta under de kallare månaderna, då är han utomhus i den mån det går, men det funkar lika bra att vara inne. Stefan går sedan vidare till att förklara att han även ser naturen som något symboliskt.

> Naturen och livet däruti är också symboler för Gudomarna, symboler för min tro. Jag är naturligtvis fullkomligt medveten om att solen är en stjärna och inte en gud i den bemärkelsen, men genom att använda symbolik förstärks tron och gör därtill att jag känner ett band till gamla generationer som inte hade denna kunskap. Naturen är därmed en viktig symbolik (Stefan, mejlkorrespondens, 23 februari 2025).

Alla låter inte dock Sveriges kyla stoppa dem från att ha ritualer utomhus. När jag var hemma hos Maria berättar hon om när hon och hennes coven drog på sig de tjockaste plaggen de ägde och pulsade ut i midjehög snö för att utföra en ritual i –14 graders väder.

Jag frågade några av mina informanter om de kan förklara känslan av animism, hur det känns eller hur de upplever naturen. Här kan vi gå tillbaka till Descolas definition av animism som delandet av ett inre mellan allt som existerar i världen. Det gudomliga är någor immanent som finns i oss och allt runt om oss (Descola, 1996), det existerar som en spirituell kraft som bejälar

och animerar djur och natur (Sponsel, 2001). Men att förklara känslan av det är en helt annan grej. Wicca är en så kallad mysteriereligion, och det är detta som är del av mysteriet. Inte för att de inte får förklara, utan mer för att det inte går att förklara. “Man kan läsa jättemycket men det är svårt att faktiskt förstå om man inte praktiserar och inte upplever det” (Karin, intervju, februari 2025). Tina förklarar att “mysteriereligioner bygger också på personliga upplevelser av det gudomliga. Det är inte något som kan uppenbaras utifrån utan måste erfaras som personlig gnosis/kunskap.” (Tina, mejlkorrenspondens, 28 februari 2025).

> Det finns hemligheter. [...] Vi är ju det som kallas en mysteriereligion, poängen med mysteriereligioner är ju inte att du inte får berätta vad du upplever, utan att du faktiskt inte kan berätta. För att den upplevelsen du har går inte att sätta ord på, det är en upplevelse som sitter i själen och i kroppen, och det är ju definitionen av självaste mysteriet som finns där. [...] Wicca är ju ett sätt att se hela världen som besjälad,och det kan man göra på olika sätt. Du kan vara animistisk och se det som att allting har andar, du kan vara pantheist och se allting som en enda organsim. Allt det här finns inom Wicca, Vi uppfattar att Gudinnan de facto är jorden, men hon är också något annat än jorden och man behöver inte vara logisk eftersom det handlar om upplevelser och mysterier (Maria, intervju, februari 2025).

I relationen är det viktigt att uttrycka sin respekt för naturen och för många av mina informanter görs detta i form av aktivism, de lever aktivt i samklang med naturen och lämnar ett så litet ekologiskt fotavtryck som möjligt, tar inte mer än vad de behöver och ser till att Moder Jord får resten. Många av mina informanter förklarar att de försöker erhålla en livsstil som är så hållbar för miljö och klimat som möjligt. Ingen av dem påstår sig vara perfekta när det kommer till detta, men de alla gör medvetna val för att göra sitt bästa.

> I övrigt handlar det också om att välja/göra så kloka val som möjligt. Jag kör en bensinsnål hybridbil som delvis går på batteri, flyger aldrig, väljer i största möjliga mån närproducerat och ekologisk och handlar gärna second-hand. Nu låter jag väldigt präktig, men det är inte alls min mening. Även jag bidrar negativt till planetens mående, jag försöker bara att göra det så lite som möjligt (Stefan, mejlkorrespondens, 23 februari 2025).

En del av dem engagerar sig även i sina samhällen runt om sig när det kommer till klimatfrågor, och delar med sig av sin hållbara livsstil. Under ritual kan de även jobba aktivt med miljöfrågor. “Om det har varit ett år med torka så kanske vi har en ritual för att stimulera regn, för att få tillbaka balans.” (Hanna, intervju, 2025). “Vi gör så gott vi kan. Det är en del av Wicca, [...] för om man uppfattar jorden som Gudinnan så kan vi inte behandla den hur som helst. Det är en viktig del av att vara Wiccan, men samtidigt måste man vara lite snäll mot sig själv. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

I sin bok *Wild Once* (2022) diskuterar Vivianne Crowley naturens helighet och det gudomligas immanens. Hon förklarar att en natur-baserad tro bygger på mottaglighet till världen runt omkring sig, man måste vara öppen för det oförväntade och det som inte går att förklara för att kunna utforska nya delar av sitt sinne.

> Perhaps you have experienced in nature a moment of pure ecstasy, or peace. Where boundries that seperate us from the world around us dissovle? [...] We can enhance this awareness through practices such as meditative body scans, Yoga, and other forms of body work that put us more in touch with out bodies, and of how they are responding to our emotions and to the world around us (Crowley, 2022).

“Witchcraft can be seen as a religion of ecology. It’s goal is harmony with nature, so that life may not just survive, but thrive” (Starhawk, 1979). Det etiska komponenterna och den ekologiska spiritualiteten som följer den animistiska relationen till naturen (Sponsel, 2001), sätter spår för hur informanterna uppför sig när det kommer till miljöfrågor.

4.3. Ritualen - konsten av visualisering

Fältanteckning - nymåneritual, april 2025.

Jag och Jenny är hemma hos Hanna, vi sitter i en cirkel på golvet i hennes temepl-rum och dricker te. Hon har tempel-rummet i källaren så det är ganska kyligt på golvet, men vi la ut filtar att sitta på och teet hjälper. Sist jag var hemma hos Hanna var jag inte nere i hennes källare, men nu när jag är här inför ritualen kan jag verkligen ta in hur rummet ser ut. I ena hörnet står det ett litet bord, på det finns det bland annat ljus, rökelse, en *athame* och *kakor.* Från vad jag läste i *A Witches’ Bible* (1996) av Stewart och Janet Farrar så markerar detta altaret Norr. Utplacerat i tre

andra hörn i rummet står det tre små bord med ljus på, dessa borden markerar Väst, Syd, och Öst. Jag frågar Jenny och Hanna vilken betydelse väderstrecken har inom Wicca. De förklarar att varje väderstreck representerar ett elemtent. Norr representerar jord, Öst är luft, Söder är Eld och Väst är vatten, och att dessa element har olika krafter. Kraften från jorden ger oss stabilitet och grundar oss, luften ger oss inspiration och klartänkande, elden ger oss vilja och energi, och vattnet ger oss känslor och intuition.

Jag har fått låna ritual-kläder av Hanna. Jag har på mig en lång-ärmad vit klänning i naturmaterial. Hanna är ganska mycket längre än mig så klänningen hänger över fötterna så jag råkar trampa på den några gånger. Medan vi sitter och dricker vårt te ger Hanna mig ett papper där det står steg för steg vad vi ska göra under ritualen. Vi går igenom detta tillsammans, och Hanna förklarar för mig att detta är lite annorlunda från en vanlig ritual efterom jag inte kan delta i en ritual som den annars hade varit, då jag inte är initierad Wiccan (fältanteckning, 11 april 2025).

> Övrigt att säga om Wicca är att de (rituella) handlingar vi utför som wiccaner (ortopraxi, inom religionsvetenskap) betraktas som viktigare än detaljerna kring vad vi tror på (ortodoxi). Men naturligtvis är även våra föreställningar viktiga eftersom de informerar våra handlingar. Det finns dock inga krav på någon exakt tro inom Wicca, vilket gör att personer som ser det gudomliga som i grunden exempelvis monoteistiskt, duoteistiskt eller polyteistiskt utan större problem kan stå i samma cirkel tillsammans (Tina, mejlkorrespondens, februari 2025).

I sitt mejl förklarar Tina att det krävs initiation för att för att ta del i det inre arbetet av ett *coven* och att detta även är belagt med en tystnadsed. Tina säger att det finns flera anledningar till detta, men att hon tror att det främst beror på att man vill att den första upplevelsen av en ritual ska vara något speciellt för den som aldrig genomgått det innan och att man inte vill förstöra det minnesvärda ögonblicket.

Jag frågade Ola om han gör något speciellt inför en ritual. Han förklara att innan en ritual är det viktigt att släppa på andra tankar och stressfaktorer från vardagen, man måste “jorda” sig och avge det som kan påverka ritualen negativt. Ola brukar meditera i början av sina ritualer för att “jorda” sig. I sitt mejl berättar han att det ofta kan vara ganska kaosigt i huvudet. När man står

tyst och bara lyssnar kan man bli ganska överväldigad av hur mycket man har som egentligen pågår i ens huvud, som man kanske inte lägger märke till under all liv och rörelse under dagen.

Fältanteckning - nymåneritual april 2025.

Ritualen börjar med en kort avslappning, Jenny leder oss igenom en meditation med fokus på att släppa andra tankar och grunda oss i nuet. Närver och exaltering för vad som kommer hända gör det ganska svårt för mig att slappna av. Jag säger till mig själv att varva ner, genom att följa Jennys guide och fokusera på min andning. Under meditationen tänker jag på att jag är där för att observera hur en ritual går till och lägger fokus på detta för att grunda mig i nuet. Vi står i en ring med stängda ögon, så jag lägger märke till vad mina andra sinnen tar in. Vad hör jag - Jennys mjuka röst som guidar oss genom meditationen. Vad känner jag - naturmaterialet av ritual-kläderna, de är väldigt bekväma. Vad luktar det – den varma träiga doften av rökelsen som vi tände innan ritualen. Detta hjälper mig "jorda" mig i nuet som Stefan nämnde i sitt mejl.

Ritualerna utförs alltid inom en cirkel. Från det jag läst vet jag att cirkeln är en slags avgräsning som håller ritualens energier och magi inom det rituella spacet. För att skapa detta rituella space renar vi cirkeln efter vår meditation. Nu får jag soppa runt om i cirkeln, Hanna förklarar att soppningen är symbolisk för att rena platsen från negativitet och dåliga energier. Medan jag soppar försöker jag tänka aktivt på vad hon hade sagt, jag soppar bort negtiviteten. Om jag har något som hänger över mig som orsakar stress, ilska eller oro så soppas det bort (Fältanteckning, april 2025).

"En del Wiccaner brukar också tvaga sin kropp med grovt salt och vatten inför ritualer, eller bränna salvia och låta röken omfamna en - både salt och salviarök har renande egenskaper" (Stefan, mejlkorrespondens, 23 februari 2025). Under ritualen renas cirkeln på detta sätt som Stefan förklarar, när detta utförs renas cirkeln och ritualens deltagare med de fyra elementen. Saltet representerar jorden, rökelsen är luften, rökelsekolen är elden, och vattnet är vattnet (Onn, 2025). "Reningen (av kroppen) betyder inte att man är smutsig på något sätt [...] det är något som utförs för att symboliskt göra sig av med distraktioner innan ritualen" (Maria, intervju, februari 2025).

Efter att ritual platsen hade renats och och cirkel hade rests var det dags att öppna riktningarna och åkalla elementen. Detta gör att elementen blir del av cirkeln, kopplas till sina riktiningar och de egenskaper de associeras med. “Genom att kalla in elementen skaffar vi de redskap vi behöver för att kunna arbeta rituellt, tar in alla aspekter av världen i cirkeln på ett sätt som ger balans och helhet” (Onn, 2025). Det är när skapelsen är i samklang som utövarna kopplas till den naturliga världen och magin funkar som bäst (Cunningham, 1991) Under nymåne ritualen öppnade vi riktningarna och åkallade elementen genom att i tur och ordning vända oss mot en riktning och säga någon mening för att välkomna riktningens korresponderande element. Vad man säger varierar sig från *coven* till *coven,* eller person till person.

Ritualen jag deltog i med covenet var utformad i ett öppet format, så att jag skulle kunna delta. De ovan nämnda delarna av ritualen, från meditationen till åkallning av elementen, är del av öppningsceremonin (Farrar & Farrar, 1996). Med respekt för mina informanter kommer jag inte förklara i precis detalj vad vi gjorde och sa under ritualen. Även fast den var öppen, är de specifika händelserna privata för oss som var på plats. Det jag kan säga om resten av ritualen är att nymåneritualer är till för att fokusera på personlig utveckling (Lufolk, 2023). Eftersom jag deltog i ett utbildande syfte låg denna ritualens fokus på kunskap och visdom och utvecklingen av dem. För att få den här kunskapen som söktes utfördes denna del av ritualen mot väster. Där åkallades Gudomarna, framförallt en gudomlig arketyp som representerar visdom. Genom visualisering och offring till Guden kunde vi ta till oss av denna kunskap. Vattnet representerar som sagt känsla och intuition, utförandet av ritualen i denna riktining skulle därför kunna symbolisera utvecklingen av djup kunskap genom känslor och intuition.

> Mycket handlar om att visualisera, inom Wicca och nästan all magi så är det intentionen som är det viktiga. [...] Det handlar om att sätta sig i ett till stånd där ens medvetande är inne på att nu gör jag de här sakerna. Allting handlar om att hamna i ett mottagligt medvetande, där du säger ‘det här är något viktigt för mig nu, och jag är här och jag är nu, och jag tänker inte på att jag ska lämna in bilen på reparation (Maria, intervju, februari 2025).

5. Slutsats

Syftet med denna studie var att utforska rollen naturen spelar inom den naturbaserade religionen Wicca, genom att analysera hur Wiccaner besjälar naturen, förstår dess elemet och cykler samt integrerar dem i religiösa praktiker. Genom de etnografiska metoderna intervjuer och deltagande observationer har ett rikt material samlats in. Med hjälp av animism, embodiment, temporalitet och ekologisk spirituallitet som analytiska begrepp har det insamlade materialet analyserats för att besvara studiens syfte.

Wiccaner ser det gudomliga som något centralt inom naturen. Med ett animistiskt perspektiv blir det gudomliga något immanent som besjälar naturen, djuren och oss människor. Elementen och cyklerna blir blir direkta uttryck för det gudomliga som gör att naturen spelar en aktiv roll i Wiccanernas religiösa upplevelser. Årshjulet blir en struktur som hedrar naturens ändringar under årets förlopp. Men det blir även en för symbol för livscykeln, hur Wiccanerna upplever tid och de inre processer de går igenom.

Ritualiseringen och den medvetna vandringen med årshjulet finner informanterna en känsla av balans och sammanhang, där de kan ta del av det gudomliga i naturens kretslopp. Genom embodiment blir gudomarna närvarande i Wiccanernas liv. Deras olika arketyper blir uttryck av kroppsliga upplevelser, där den andliga och fysiska världen kommer samman. Ritualiseringen av elementen skapar även balans för ritualens utövare. Varje element bär på specifika egenskaper och inkorporeringen av dem i ritual frambringar harmoni.

Wicca är en mysteriereligion, det saknas därför en bestämd definition av vad för slags relation Wiccaner har till naturen. Men som en religion utan dogmer, finns det heller inget enda sätt att definiera denna relation på. Det är upp till varje individ att tolka och skapa egna upplevelser av detta. Den animiska synen gör att några av informanterna förklarar sig som ett med naturen eller att det existerar något slags släktskap med djur och natur, då de delar ett inre. Men hur naturen upplevs går inte att föklara. Det är en känsla som man endast kan uppleva, inte beskriva.

Med det animistiska perspektivet kommer även en etisk plikt för att värna om vår jord. Alla informanter uttryckte engagemang och jobbar aktivt för att förhålla sig till en hållbar

livsstil. Den ekologiska spiritualiteten manifesteras i deras vardag och ritualer, att ta hand om jorden är att ta hand om Gudinnan.

Avslutningsvis har denna studie inte bara visat naturens roll inom Wicca som något heligt, men även som något symboliskt för det gudomliga som kan upplevas i vardagen och genom ritualer. Genom att analysera besjälandet av naturen och skapa förståelse för elementens och cyklernas betydelse, har studien uppfyllt sitt syfte.

6. Litteraturförteckning

Brown, P. (1970). Sorcery, Demons, and the Rise of Christianity from Late Antiquity into the Middle Ages. I Douglas, M. (red.). Witchcraft Confessions and Accusations. Tavistock Publications Limited, s. 17-46.

CarlCastel. (2023) Wheel of the Year. [Bild]. Wikimedia Commons (Public Domain). Tillgänglig vid https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wheel_of_the_Year.png . [Hämtad: 2025-05-14].

Cohn, N. (1970). The Myth of Satan and his Human Servants. I Douglas, M. (red.). Witchcraft Confessions and Accusations. Tavistock Publications Limited, s. 3-16

Crowley, V. (1998). Wicca as Nature Religion. I Pearson, J.; Roberts, R. H. & Samuel, G. (red.). Nature Religion Today: Paganism in the Modern World. Edinburgh University Press, s. 170-179.

Crowley, V. (2022). Wild Once: Awaken the Magic Within. Unleash True Power. Penguin.

Csordas, T. (2002). Body, Meaning, Healing. Palgrave Macmillan.

Cunningham, S. (1991). Earth, Air, Fire & Water: More Techniques of Natural Magic. Llewellyn Publications.

Cunningham, S. (1989) Wicca: a Guide for the solitary practitioner. Llewellyn Worldwide.

Davis, M. (u.å.). From Man to Witch, Gerald Gardner 1946-1949. Geraldgardner.com. https://geraldgardner.com/Gardner46-49.PDF [Hämtad: 2025-05-17).

Descola, P. (1996). Constructing Natures: Symbolic Ecology and Social Practice. I Descola, P. & Pálsson, G. (red.). Nature and Society: Anthropological Perspectives. Routledge. s. 82-102.

De Vries, R. (2024). Nya religiösa rörelser. SO-rummet: https://www.so-rummet.se/kategorier/religion/nyreligiosa-rorelser [Hämtad: 2025-04-07].

De Vries, R. (2024). Vad menas med sekularisering? SO-rummet: https://www.so-rummet.se/kategorier/religion/sekularisering-och-religionskritik/sekularisering [Hämtad: 2025-04-07].

Dillon, L. (2022). “Thou Shalt Not Suffer a Witch to Live”: The Witch-Cult Hypothesis. Historic Mysteries. https://www.historicmysteries.com/history/witch-cult-hypothesis/24415/ [Hämtad: 2025-05-20].

Farrar, J. & Farrar, S. (1996). A Witches’ Bible: A Complete Witches’ Handbook. Phoenix Publishing.

Granholm, K. (2016). Occultism in Sweden. I Bogdan, H. & Hammer, O. (red.). Western Esotericism in Scandinavia. Brill, s. 343-349.

Hutton, R. (1999). The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft. Oxford University Press.

Jencson, L. (1989). Neopaganism and the Great Mother Goddess: Anthropology as Midwife to a New Religion. Anthropology Today. Vol 5, No. 2. s. 2-4. https://www-jstor-org.ezproxy.ub.gu.se/stable/3033137?seq=1 [Hämtad: 2025-01-17].

Koskinen, L. (2024). New Age – i religionens gränsmarker. SO-rummet: https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/new-age-i-religionens-gransmarker [Hämtad: 2025-04-07].

Kozinets, R. (2015). Netnograpgy: The Essential Guide to Qualitative Social Media Research. Sage Publishing.

Lufolk, A. (2023). Walking with the Moon: En guide till de 8 faserna i Wicca. Lufolk Blacksmithing. [Blog]. 6 Mars. https://lufolk-smide.se/blogs/paganism-and-folklore/moon-phases-in-wicca [Hämtad: 2025-05-13].

Magliocco, S. (2012). Neopaganism. I Hammer, O. & Rothstein, M. (red.). The Cambridge Companion to New Religious Movements. Cambridge University Press, s. 150-166.

Mark, J. (2019). Wheel of the Year. World History Encylopedia. https://www.worldhistory.org/Wheel_of_the_Year/ [Hämtad: 2025-05-19].

McGrath, S. J. (2022). Contemporary Religious Ecology. I Hampton, A. J. B. & Hedley, D. (red.). The Cambridge Companion to Christianity and the Environment. Cambridge University Press, s. 197-216.

Munn, N. (1992). The Cultural Anthropology of Time: A Critical Essay. Annual Review of Anthropology. Vol 21. pp. 93-123. https://www.jstor.org/stable/2155982?casa_token=3SobeGD7eEUAAAAA%3Az3Lu2zKUwwOpfC3DlcfufanhfbWXY6qWGDuO_rBg3Hycf7wZkehekLgj2BIp805ymVNisq6L0b-2i8YxFrejtOkzLsir1I_ftTZ_Wr0HDHRakS8awtM&seq=1 [Hämtad: 2025-05-15].

Onn. (2025). Att skapa en ritual. Wicca.nu. [Blogg]. https://www.wicca.nu/vadarwicca/byggaenritual.html [Hämtad: 2025-01-25].

Phillips, J. (2004). History of Wicca in England: 1939 to the Present Day. https://geraldgardner.com/History_of_Wicca_Revised.pdf [Hämtad: 2025-05-15].

Puca, A. (2024) Contemporary Paganism. I Crossley, J. & Lockhart, A. (red). Critical Dictionary of Apocalyptic and Millenarian Movements. https://www.cdamm.org/articles/contemporary-paganism [Hämtad: 2025-05-18].
Sponsel, L. (2001). Do Anthropologists Need Religion and Vice Versa? Adventures an Dangers in Spiritual Ecology. I Crumley, C. (red). New Directions in Anthropology and Environment: Intersections. AltaMira Press.

Sponsel, L. (2012). Spiritual Ecology: A Quiet Revolution. Bloomsbury Publishing USA.
Starhawk. (1979). The Spiral Dance: A Rebirth of the Ancient Religion of the Great Goddess. Harper and Row.

Swancutt, K. (2019). Animism. I Stein, F. (red). The Open Encyclopedia of Anthropology. https://www.anthroencyclopedia.com/entry/animism [Hämtad: 2024-12-17].

White, E. D. (2024). Wicca. Encyclopedia Britanicca. https://www.britannica.com/topic/Wicca [Hämtad: 2025-01-17].

Århem, K. (1996). The Cosmic Food Web: Human-Nature Relatedness in the Northwest Amazon. I Descola, P. & Pálsson, G. (red.). Nature and Society: Anthropological Perspectives. Routledge. s. 185-204.

7. Bilagor

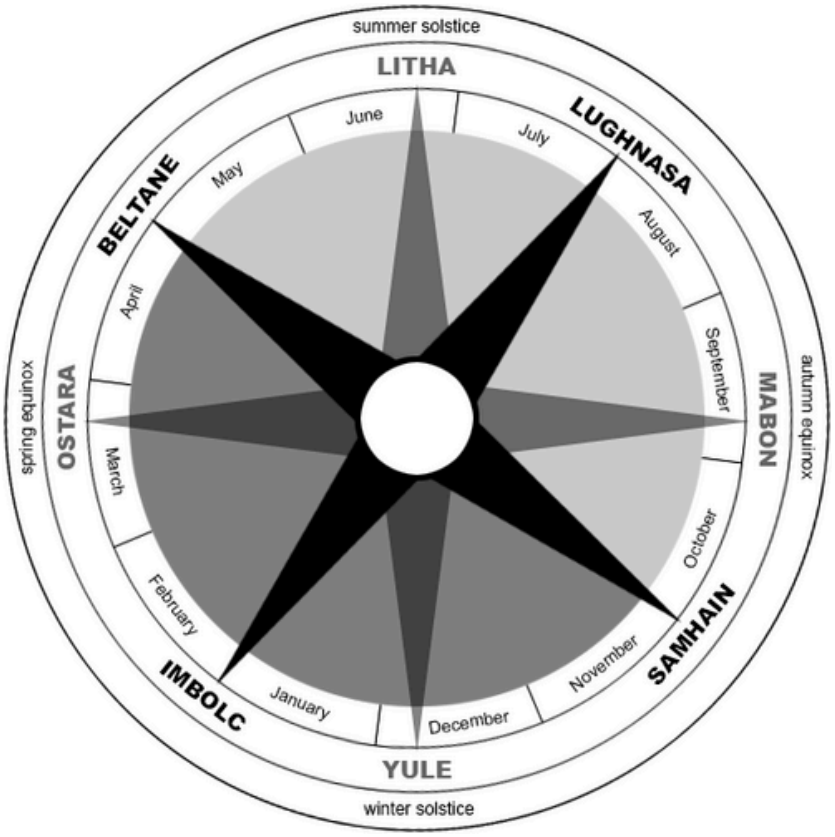

Bilaga 1: Årshjulet (CarlCastel, 2023).